

М.І. ЛАРКА, канд. екон. наук, професор, НТУ «ХПІ», Харків
М.С. МОЧАЛОВА, магістрант, НТУ «ХПІ», Харків

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН І РУХУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ГОСПОДАРСЬКОЇ І ТОРГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПІДЙОМНО- ТРАНСПОРТНОГО УСТАТКУВАННЯ

У статті досліджено фінансові відносини і рух фінансових результатів у процесі господарської і торгової діяльності підприємств учасників ринку вантажопідйомних машин. Розглянуто існуючі методики розрахунку основних показників фінансового стану промислових підприємств. Розроблено комплекс пропозицій щодо поліпшення їх фінансово-економічних результатів на сучасному етапі розвитку ринкової економіки.

Ключові слова: фінансовий результат, бухгалтерська звітність, рівень прибутковості, витрати, платоспроможність, рентабельність, власний капітал.

Вступ. На сучасному етапі розвитку економіки України все більшої актуальності набуває проблематика ефективного оцінювання фінансового стану підприємства, який би відображав реальний стан підприємства з висвітленням найбільш сильних сторін, показував слабкі ланки функціонування підприємства та резерви для усунення цих недоліків. На сьогоднішній день виникають безліч запитань та протиріч під час підготовки до проведення оцінювання фінансово-господарського стану, безпосередньо під час здійснення аналізу та в ході опрацювання даних, які були отримані в результаті проведення аналізу.

Так, з одного боку, фінансовий стан підприємства за класичним підходом є результатом його діяльності, що визначається за результатами проведеного аналізу фінансових, бухгалтерських та податкових звітів, а з іншого – визначає передумови розвитку підприємства. Необхідність раціонально-практичного аналізу фінансового стану можна пояснити тим, що часто підприємства не здатні правильно оцінити свій фінансовий стан з подальшим прогнозуванням розвитку подій, що в майбутньому створює серйозні перешкоди для підвищення ефективності його діяльності та подальшого розвитку.

Актуальність теми роботи обумовлена необхідністю ефективного управління діяльністю підприємств в умовах сучасного стану економіки, а також необхідністю проведення системних досліджень з питань формування та управління фінансами підприємств.

Постановка задачі. Метою дослідження є виявлення проблем фінансового стану підприємства ТОВ «Інтерпід'ємтрансмаш» та визначення шляхів їх вирішення.

Методологія. Теоретичну та методологічну основу дослідження складають роботи вітчизняних вчених, серед яких виділимо роботи: Т.А. Обушчака, О.Л. Хотомлянського, П.А. Знахуренко, О.А. Сметанюка, Є.В. Мних, А.М. Подерьогіна, З.Ф. Петряєва, Т.М. Чебана, Т.А. Калінської, І.О. Дмитрієнко, Г.В. Савицької та ін. Засновниками досліджень фінансового стану підприємства вважають представників англо-американської школи (Р. Фоулк, Дж. Кеннон, Р. Сміт, Дж. Хорріган, фахівці фірми Дюпон). За для досягнення поставленої мети використовувалися наступні методи: статистичний, табличний, агрегатний підхід, метод визначення тенденцій та показників динаміки.

Результати дослідження. Метою оцінювання фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і покращення фінансового стану як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими державними і комерційними установами.

Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції, до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності виробництва та до загрози появи економічних санкцій.

В залежності від мети, змісту і завдань економічного аналізу розрізняють наступні його рівні (рис. 1).

В межах даного дослідження розглянуто фінансовий (зовнішній і внутрішній) аналіз. Предметом фінансового аналізу підприємства є фінансові ресурси підприємства, джерела їх формування та напрямки використання. Найбільш змістовним та наглядним аналізом бухгалтерської звітності є аналіз з використанням коефіцієнтів.

В даний час у світовій практиці відомі десятки показників, які використовуються для оцінювання фінансово-майнового стану підприємства. Застосування набору тих чи інших показників обумовлюється цілями аналізу, інформаційними потребами зацікавлених осіб. У зв'язку з цим склався певний підхід до їх класифікації. Як правило, виділяють наступні групи показників, які характеризують [3]:

1) майнове становище підприємства – дані показники розраховуються на підставі даних активу балансу, до них, зокрема, відносяться: сума господарських коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства (під нею розуміють валюту, підсумок балансу); частка необоротних активів у валюті балансу; частка активної частини основних засобів; коефіцієнт зносу основних засобів;

2) ліквідність і платоспроможність підприємства – ці показники відображають взаємозв'язок між активом і пасивом балансу підприємства;

3) фінансову стійкість підприємства, яка визначається часткою власного капіталу в загальній сумі джерел; часткою позикового капіталу в загальній сумі довгострокових пасивів; коефіцієнтами співвідношення позикового і власного капіталу.

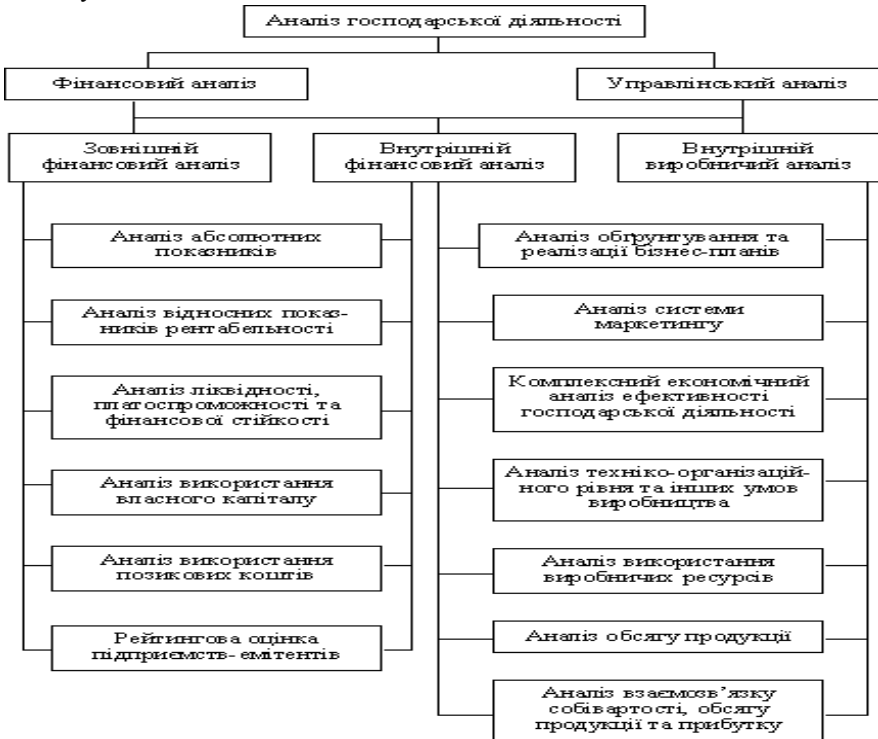

Рис. 1 – Схема аналізу господарської діяльності підприємства [1]

Базовим підприємством, по даним якого виконувалися дослідження, є науково-виробнича корпорація «ІнтерПід'ємтрансмаш», яка включає у себе ТОВ «Харківський завод підйомно-транспортного устаткування», проектно-конструкторський інститут «Проммеханізація» України, ТОВ «Двеста» Білорусь. Корпорація займає близько 30 % ринку підйомно-транспортного устаткування і постачає турбо- і гідрогенератори, крупні електричні машини постійного струму для різних галузей народного господарства, комплектне електрообладнання для тепловозів, електровозів, дизель-поїздів, великовантажних автосамоскидів, трамваїв, тролейбусів.

Аналіз структури та динаміки джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів показав, що протягом 2012 року підприємство працювало неефективно і зазнало значних збитків (табл. 1, 2).

Таблиця 1 – Структура та динаміка джерел формування фінансових ресурсів підприємства «Інтерпід'ємтрансаш» у 2012 р.

Стаття пасиву	Джерело інформації, форма №1	Абсолютна величина, тис. грн.		Питома вага, %		Зміни за період			
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсол.в ел., тис. грн.	у питомій вазі, %	темп природу, %	у % до зміни підсумку
1 Власний капітал	р.380	265589	98146	15,40	6,07	-167443	-9,33	-63,05	156,20
1.1 Статутний капітал (пайовий капітал)	р. (300 +310 + 360 +370)	3847	3847	0,22	0,24	0	0,02	0,00	0,00
1.2 Додатковий капітал	р. (320+330)	177550	177550	10,30	10,98	0	0,68	0,00	0,00
1.3 Резервний капітал	р.340	1148	1148	0,07	0,07	0	0,00	0,00	0,00
1.4 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	р.350	83044	(84399)	4,82	-5,22	-167443	-10,03	-201,63	156,20
2 Забезпечення майбутніх витрат і платежів	р.430	6088	3325	0,35	0,21	-2763	-0,14	-45,38	2,58
3 Довгострокові зобов'язання	р.480	208742	608396	12,10	37,62	399654	25,51	191,46	-372,83
4 Поточні зобов'язання	р.620	1244112	907469	72,14	56,11	336643	-16,03	-27,06	314,05
4.1 Короткострокові кредити	р. (500 + 510)	361619	50000	20,97	3,09	-311619	-17,88	-86,17	290,70
4.2 Кредиторська заборгованість	р. (520 +. + 610)	882493	857469	51,17	53,02	-25024	1,84	-2,84	23,34
5 Доходи майбутніх періодів	р.630	0	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
БАЛАНС:	р.640	1724531	1617336	100,00	100,00	-107195	0,00	-6,22	100,00

Таблиця 2 – Структура та динаміка напрямів використання фінансових ресурсів підприємства «Інтерпід'ємтрансмаш» у 2012 р.

Стаття активу	Джерело інформації, форма № 1	Абсолютна величина, тис. грн.		Питома вага, %		Зміни за період			
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	абсолютна величина, тис.грн.	у питомій вазі, %	температура, %	у % до зміни підсумку
1 Необоротні активи	р.080	370089	564574	21,46	34,91	194485	13,45	52,55	-181,43
1.1 Нематеріальні активи	р.010	4011	3272	0,23	0,20	-739	-0,03	-18,42	0,69
1.2 Основні засоби	р. (020+030+070)	276651	272349	16,04	16,84	-4302	0,80	-1,56	4,01
1.3 Довгострокові фінансові інвестиції	р. (040+045)	2077	186017	0,12	11,50	183940	11,38	8856,04	-171,59
1.4 Довгострокова дебіторська заборгованість	р.050+060	87350	102936	5,07	6,36	15586	1,30	17,84	-14,54
2 Оборотні активи	р.260	1352302	1052130	78,42	65,05	-300172	-13,36	-22,20	280,02
2.1 Запаси	р. (100 +. + 140)	237214	170855	13,76	10,56	-66359	-3,19	-27,97	61,90
2.2 Дебіторська заборгованість	р. (150 +. + 210) **	1091332	836859	63,28	51,74	-254473	-11,54	-23,32	237,39
2.3 Поточні фінансові інвестиції	р.220	0	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
2.4 Грошові кошти	р. (230 + 240)	886	1379	0,05	0,09	493	0,03	55,64	-0,46
2.5 Інші оборотні активи	р.250	22870	43037	1,33	2,66	20167	1,33	88,18	-18,81
3 Витрати майбутніх періодів	р.270	2140	632	0,12	0,04	-1508	-0,09	-70,47	1,41
БАЛАНС:	р.280	1724531	1617336	100,00	100,00	-107195	0,00	-6,22	100,00

Фінансова стабільність та фінансова незалежність підприємства є слабкою, так як в основному у своїй діяльності підприємство орієнтується на позикові кошти (93,93 %), що збільшує ризиковість підприємницької діяльності та робить підприємство непривабливим перед банками та іншими

інвесторами. Для підприємства характерні проблеми розрахунків зі споживачами, про що свідчить високий рівень заборгованості.

А основі агрегатного підходу до оцінювання фінансової стійкості [4] встановлено, що протягом 2010–2012 років фінансовий стан підприємства характеризувався як нестійкий (табл. 3, 4).

Таблиця 3 – Визначення типу фінансової стійкості
«Інтерпід'ємтрансмаш»

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Темп приросту відносно 2010 р.
1 Надлишок (недостача) ВОК	-228863	-331080	-634590	-177,3
2 Надлишок (недостача) функціонуючого капіталу	-115719	-122338	-26194	77,4
3 Надлишок (недостача) загальної величини джерел формування запасів	91318	239281	23806	-73,9
3-х-компонентний показник фінансової стійкості	{0, 0, 1}	{0, 0, 1}	{0, 0, 1}	–

Таблиця 4 – Відносні показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Формула для розрахунку	Рекомендоване значення	На початок 2010	На кінець 2010	На кінець 2011	На кінець 2012
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{власний капітал}}{\text{капітал}}$	$\geq 0,5$, збільш.	0,26	0,27	0,16	0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{капітал}}{\text{власний капітал}}$	≤ 2 , зменш.	3,9	3,65	6,35	16,48
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{залучений капітал}}{\text{власний капітал}}$	$\leq 0,5$, крит. – 1	2,9	2,65	5,35	15,48
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{власні оборотні кошти}}{\text{власний капітал}}$	> 0 , збільш.	-0,03	-0,05	-0,36	-4,75
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$\frac{\text{довгостр. зобов'язання}}{\text{необоротні активи}}$	–	0,53	0,34	0,56	1,08
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	$\frac{\text{довгостр. зобов'язання}}{\text{власний капітал} + \text{довгостр. зобов'язання}}$	0,4	0,35	0,26	0,43	0,86
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$\frac{\text{власний капітал}}{\text{власний капітал} + \text{довгостр. зобов'язання}}$	0,6	0,65	0,74	0,57	0,14

Для підприємства важливим і необхідним є постійний контроль за зміною величини запасу фінансової стійкості, яка забезпечить надійне віддалення від зони збитковості [4].

Усунення неплатоспроможності підприємства можливо тільки за рахунок досягнення оперативних цілей, серед яких найважливішими є: зменшення суми поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства; збільшення величини грошових активів, які забезпечують покриття поточних зобов'язань.

Відновлення фінансової стійкості підприємства стане можливим лише за умови збільшення обсягу позитивного грошового потоку.

Висновки. Фінансова стабільність та фінансова незалежність корпорації «Інтерпід'ємтрансмаш» є слабкою, так як в основному у своїй діяльності підприємство орієнтується на позикові кошти, що збільшує ризиковість підприємницької діяльності та робить підприємство непривабливим перед банками та іншими інвесторами. Для підприємства є характерними проблеми розрахунків зі споживачами, про що свідчить високий рівень заборгованості.

Ґрунтуючись на результатах дослідження керівництву підприємства запропоновано:

- оптимізувати структуру активів з метою раціонального розміщення капіталу, передусім власного;
- забезпечити ресурсне збалансування кругообігу оборотних виробничих фондів і фондів обігу шляхом визначення оптимальної потреби у коштах, які є необхідними для виконання прогнозованих обсягів діяльності та її узгодження з реально можливими джерелами формування обігових коштів;
- реалізувати зменшення витратомісткості обігу – для чого необхідно запровадити систему економічно обґрунтованого планування витрат, збалансувати витрати з прогнозованими доходами з таким розрахунком, щоб підприємство могло отримувати достатній для самофінансування прибуток.

Список літератури: 1. *Терещенко О.О.* Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібн. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с. 2. *С.Ф. Покропивний.* Економіка підприємства. – К.: КПЕУ, 2004. – 528 с. 3. *П.В. Круш.* Економіка підприємства. Навч. посібн. – К.: Ельга-Н, КНТ, 2009. – 780 с. 4. *Магларідзе А.С., Коровіна З.П.* Фінансовий аналіз: Навч. посібн. – Донецьк-Макіївка: НОРД-ПРЕС, 2007. – 250 с. 5. *Гайдіс Н.М.* Фінансовий аналіз: Навч.-методи. посібн. – Львів: ЛБІ НБУ, 2006. – 414 с. 6. *Шиян Д.В., Строченко К.І.* Фінансовий аналіз: Навч. посібн. – К.: А.С.К., 2005. – 240 с.

Надійшла до редколегії 08.02.2013

УДК 658.212.4

Дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі господарської і торгової діяльності підприємств підйомно-транспортного

устаткування/М.І. Ларка, М.С. Мочалова // Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 21 (994) - С. 65-72. Бібліогр.: 6 назв.

В статье исследованы финансовые отношения и движение финансовых результатов в процессе хозяйственной и торговой деятельности предприятий участников рынка грузоподъемных машин. Рассмотрены существующие методики расчета основных показателей финансового состояния промышленных предприятий. Разработан комплекс предложений по улучшению их финансово-экономических результатов на современном этапе развития рыночной экономики.

Ключевые слова: финансовый результат, бухгалтерская отчетность, уровень прибыльности, затраты, платежеспособность, рентабельность, собственный капитал.

In the article were presented financial relations and the motion of financial results between participants of cargolifting machines market in process of their trade and economic activity. There were reviewed existing methods of calculating main financial indexes for industry enterprises. For improvement of financial results of industry enterprises in modern conditions were developed complex of proposals.

Keywords: financial result, accounting control, level of profitability, expenses, solvency, profitability, property asset.

УДК 331.108

Н.Б. РЕШЕТНЯК, канд.экон.наук., НТУ «ХПИ», Харьков;
Н.Ю. ЗОЛОТАРЬ, студентка, НТУ «ХПИ», Харьков

ИНСТРУМЕНТЫ СОЦИАЛИЗАЦИИ РЫНКА ТРУДА НА МИКРОУРОВНЕ

В роботі розглядаються інструменти та засоби підвищення мотивації персоналу, пропонується їх класифікація. Досліджується досвід зарубіжних компаній в розглянутій області, а також проблеми досягнення ефективного управління мотивацією в Україні.

Ключові слова: соціальна політика, мотивація праці, система мотивації, матеріальні стимули, моральні стимули.

Введение. Мотивация к качественному труду является одним из главных вопросов рынка труда на микроуровне. Знание механизма мотивации позволяет эффективно управлять предприятием в различных ситуациях.

Постановка проблемы. Необходимость постоянно совершенствовать систему мотивации в условиях изменения структуры экономики и мотивов трудовой деятельности населения.